

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

Sweden Offshore Wind AB
Ombud: advokaten Bo Hansson
Advokatfirman Lindahl KB
Skomakaregatan 4
211 34 MALMÖ

**Ansökan om tillstånd enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon till
uppförande och drift av gruppstation för vindkraft m.m. vid Kriegers Flak**

Regeringens beslut

Regeringen godkänner den i ärendet redovisade miljökonsekvensbeskrivningen.

Regeringen lämnar Sweden Offshore Wind AB tillstånd enligt 5 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon att inom område vid Kriegers Flak i södra Östersjön uppföra och driva en gruppstation för vindkraft med högst 128 vindkraftverk och att inom området för gruppstationen uppföra erforderliga mätmaster och transformatorstationer. Vindkraftverkens totalhöjd får vara högst 170 meter. Området avgränsas av hörnpunkterna A–L vars koordinater enligt referenssystemet WGS 84 är

A)	13°08'30"00 öst	55°01'03"00 nord
B)	13°03'50"00 öst	55°04'00"00 nord
C)	12°58'55"00 öst	55°05'56"00 nord
D)	12°59'20"00 öst	55°06'24"00 nord
E)	13°03'17"00 öst	55°06'33"00 nord
F)	13°04'33"00 öst	55°06'40"00 nord
G)	13°06'50"00 öst	55°05'46"00 nord
H)	13°07'50"00 öst	55°05'12"00 nord
I)	13°09'41"00 öst	55°04'44"00 nord
J)	13°12'18"00 öst	55°03'08"00 nord
K)	13°11'35"00 öst	55°02'48"00 nord
L)	13°11'11"00 öst	55°02'19"00 nord

Tillståndet gäller i 30 år från den dag verksamhetsutövaren anmäler till Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) att verksamheten eller del av denna tagits i drift.

De byggnads- och anläggningsåtgärder som krävs för verksamheten skall ha vidtagits senast den 1 oktober 2012. Tillståndet förfaller beträffande

den del av verksamheten för vilken sådana åtgärder inte har vidtagits vid denna tidpunkt.

För tillståndet skall följande villkor gälla.

1. Om inte annat framgår av nedanstående villkor skall verksamheten utformas och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden har uppgett och åtagit sig i ansökan och i övriga handlingar i ärendet.
2. Den närmare placeringen av vindkraftverken skall ske efter samråd med Kustbevakningen och länsstyrelsen.

Information, hindermarkering m.m.

3. Verksamhetsutövaren skall i god tid innan byggnads- och anläggningsarbetena för gruppstationen påbörjas informera Kustbevakningen, Försvarmakten, Sjöfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Försvarets radioanstalt och länsstyrelsen om arbetena. Myndigheterna skall därefter informeras fortlöpande om arbetenas fortskridande samt då arbetena avslutas.
4. Vid varje tidpunkt gällande regler om hindermarkering skall följas. Vindkraftverken skall därför förses med hindermarkering enligt Luftfartsstyrelsens och Sjöfartsverkets anvisningar. Senast 30 dagar innan respektive vindkraftverks torn reses skall anmälan om exakt läge och höjd för vindkraftverken ges in till Luftfartsstyrelsen, Sjöfartsverket, Kustbevakningen och länsstyrelsen.

Sjöfart

5. Verksamhetsutövaren skall i god tid innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas samråda med Sjöfartsverket om de åtgärder som krävs till skydd mot störningar för sjöfarten. Verksamhetsutövaren skall bekosta sådana skyddsåtgärder.
6. I samband med att byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas skall verksamhetsutövaren följa de anvisningar som lämnas av Sjöfartsverket så att fartygstrafiken till och från arbetsplatsen inte äventyrar passerande fartygs säkerhet.
7. Under byggnads- och anläggningsskedet skall området övervakas såväl från ledningscentral på land som från fartyg. Fartyg som riskerar att navigera fel skall varnas. Fortsatt övervakning skall ske under driftfasen om Sjöfartsverket bedömer att sådant behov föreligger.

Sprängning, muddring och sedimentspill

8. Sprängning får normalt inte förekomma. Om särskilda skäl föreligger får dock länsstyrelsen medge att sprängning sker.
9. Muddring skall så långt möjligt undvikas. Om behov av muddring uppstår krävs medgivande från länsstyrelsen.
10. Spill av sediment från anläggningsarbetena skall så långt möjligt undvikas.

Erosion

11. I anslutning till fundamenten skall artificiella erosionsskydd utföras i den utsträckning risk för kritisk erosion föreligger. Behovet av erosionsskydd, samt dess omfattning och närmare utformning, skall bestämmas i samråd med länsstyrelsen.

Avfall och oljeanvändning

12. Avfall och restprodukter, såväl fast som flytande, skall källsorteras och transporteras till land för omhändertagande.
13. Lågsavlig olja skall användas vid drift av de dieselmotorer som används under anläggningsperioden. Länsstyrelsen får dock för avgränsat arbete eller för viss motor medge undantag från kravet.

Marinarkeologi

14. Om det finns risk för att marinarkeologiska lämningar inom arbetsområdet kommer att beröras av byggnads- och anläggningsarbetena skall verksamhetsutövaren i samråd med länsstyrelsen låta besiktiga och vid behov låta undersöka dessa innan arbetena påbörjas. Vidtagna åtgärder skall dokumenteras och rapporteras till länsstyrelsen.

Undersökningsprogram

15. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 1,5 miljoner kronor i 2006 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan avseende hydrografi, låta utföra och bekosta sådana undersökningar om vindkraftverkens påverkan i detta avseende. Verksamhetsutövaren skall, efter samråd med SMHI och länsstyrelsen, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall senast sex månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen lämnas till länsstyrelsen för godkännande.

16. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 3 miljoner kronor i 2006 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan på bottenfaunan (epi- och infaunan), låta utföra och bekosta sådana undersökningar om vindkraftens påverkan i detta avseende. Verksamhetsutövaren skall, efter samråd med Naturvårdsverket och länsstyrelsen, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall senast sex månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen lämnas till länsstyrelsen för godkännande.
17. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 10 miljoner kronor i 2006 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan på fiskbestånd och fiske i närområdet, låta utföra och bekosta de undersökningar som Fiskeriverket finner erforderliga. Verksamhetsutövaren skall, efter samråd med Fiskeriverket och länsstyrelsen, utarbeta ett flerårigt program för sådana undersökningar. Möjligheter till samordning med motsvarande undersökning vid gruppstation för vindkraft i den tyska ekonomiska zonen skall undersökas. Programmet skall senast sex månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen lämnas till länsstyrelsen för godkännande.
18. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 3,5 miljoner kronor i 2006 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan på fågellivet, låta utföra och bekosta sådana undersökningar om vindkraftverkens påverkan i detta avseende. Verksamhetsutövaren skall, efter samråd med Naturvårdsverket och länsstyrelsen, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall senast sex månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen lämnas till länsstyrelsen för godkännande.
19. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 3 miljoner kronor i 2006 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens eventuella påverkan på sjöfarten, låta utföra och bekosta sådana undersökningar om vindkraftverkens påverkan i detta avseende. Verksamhetsutövaren skall, efter samråd med Sjöfartsverket och länsstyrelsen, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall senast sex månader innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen lämnas till länsstyrelsen för godkännande.

Kontrollprogram m.m.

20. Kontrollprogram för verksamheten vid gruppstationen skall finnas och följas för både anläggningsskedet och driftskedet samt för ett framtida avvecklingsskede. Kontrollprogrammet skall upprättas i samråd med länsstyrelsen. Av kontrollprogrammet skall

framgå hur tillsyn, besiktning och kontroll skall ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Förslag till kontrollprogram skall lämnas till länsstyrelsen senast tre månader innan respektive skede inleds.

21. Verksamhetsutövaren skall i god tid innan byggnads- och anläggningsåtgärderna för gruppstationen påbörjas samråda med länsstyrelsen om erforderliga åtgärder för att minska risken för påverkan på eventuella tumlare i området.

Beredskaps- och räddningsplan

22. Innan byggnads- och anläggningsåtgärderna påbörjas, skall en beredskaps- och räddningsplan utarbetas efter samråd med tillsynsmyndigheterna, andra berörda myndigheter i Sverige, Tyskland och Danmark, samt berörda kommuner. Planen skall bl.a. omfatta uppgifter om insatser för sjöräddning, räddning av skadade på vindkraftverken, skydd av miljön vid eventuella oljeutsläpp och bärgning av eventuella skadade fartyg. Planen skall även redovisa ansvarsfördelning, tillgängliga räddningsresurser och bogserbåtskapacitet i områdets närhet. Beredskaps- och räddningsplanen skall kontinuerligt följas upp, utvärderas och förbättras. Uppgifterna i planen skall hållas aktuella.

Säkerhet för återställning

23. Vid en nedläggning av verksamheten vid gruppstationen skall åtgärder för återställning vidtas. Verksamheten skall anses som nedlagd om verksamheten för elproduktion inte har bedrivits under en sammanhängande tid av ett år. Länsstyrelsen får besluta i vilken omfattning anläggningar för gruppstationen inklusive fundament skall tas bort och vilka övriga åtgärder som krävs för att återställa havsbotten i så nära ursprungligt skick som möjligt. Verksamhetsutövaren skall ställa säkerhet för kostnaderna för rivning och återställningsåtgärder samt för eventuell nödvändig sjömätning i samband med en nedläggning av verksamheten. Säkerheten skall ställas vid två tillfällen enligt följande. Senast tre månader före byggstart skall säkerhet ställas för kostnader om 85 miljoner kronor och senast tre månader före igångsättandet av den andra byggnadsfasen för kostnader om 85 miljoner kronor, vid båda tillfällena i 2006 års prisnivå.

Försvarskostnader

24. Verksamhetsutövaren skall intill ett belopp av högst 40 miljoner kronor i 2006 års prisnivå svara för kostnaden för reflexhårdade automatiska TES-system för att kompensera störning av Försvarets radioanstalts signalspaning. Ersättningen skall lämnas i

sådan tid att Försvarets radioanstalt kan anskaffa systemen innan störningen inträffar. Därutöver skall verksamhetsutövaren svara för kostnaden för anskaffning och installation av högst två radarstationer i anslutning till gruppstationen, för säkerställande av Försvarmaktens havsövervakning. Installationen av radarstationer skall ske efter Försvarmaktens anvisningar.

Tillsynsmyndighet

Regeringen förordnar Länsstyrelsen i Skåne län att, i samråd med Kustbevakningen, utöva tillsyn över den verksamhet som omfattas av detta tillstånd.

Regeringen erinrar om de bestämmelser om förhandsanmälan av fartyg som samarbetet inom Schengen medför samt om vad som anges i Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd.

Regeringen har denna dag beslutat om tillstånd för Sweden Offshore Wind AB att enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln lägga ned elkablar från Sveriges territorialgräns till gruppstationen för vindkraft vid Kriegers Flak och inom området där stationen skall uppföras.

Ärendet

Bolagets framställning

Yrkande

Sweden Offshore Wind AB (bolaget) har ansökt om tillstånd enligt lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon att inom ett område vid Kriegers Flak beläget ca 30 km söder om Trelleborg, med hörnpunkterna A – L med vissa koordinater (se under "Regeringens beslut") uppföra och driva en gruppstation för vindkraft med högst 128 verk, att inom området för gruppstationen uppföra erforderliga mätmaster, samt att inom området för gruppstationen uppföra erforderliga transformatorstationer.

Bolaget har begärt att regeringen

- a) bestämmer den tid inom vilken arbetena skall vara utförda till sex år från dag för meddelat tillstånd,
- b) bestämmer igångsättningstiden till sex år från dag för meddelat tillstånd,
- c) bestämmer att tillståndet skall gälla i 30 år från den dag sökanden anmäler till tillsynsmyndigheten att verksamheten eller del härav tagits i drift,
- d) meddelar villkor i enlighet med bolagets förslag samt

e) godkänner sökandens miljökonsekvensbeskrivning.

Bolaget har anfört följande om projektet.

Det av bolaget planerade vindkraftsprojektet på Kriegers Flak avser en gruppstation för vindkraft med högst 128 vindkraftverk. Gruppstationen kommer årligen kunna producera 2 TWh el. Den sammanlagda uteffekten beräknas bli 640 MW men kan bli något högre på grund av den pågående tekniska utvecklingen. Havsbaserad vindkraft, som är ett relativt nytt teknikområde, kan utnyttja fördelen av att det blåser betydligt mer till havs än på land. Vidare får havsbaserad vindkraft mindre påverkan på landskapsbilden eftersom den kan placeras långt från bebyggelse. Till havs kan därför större vindkraftsanläggningar byggas.

Kriegers Flak utgörs av en sockel på havsbotten. På de grundaste delarna av Kriegers Flak är vattendjupet 16–17 meter. Området ligger utanför Sveriges territorialgräns men inom Sveriges ekonomiska zon. Det gränsar till Tysklands och Danmarks ekonomiska zoner. Gruppstationen kommer att omfatta en sammanlagd areal om högst 5 700 ha. Vindkraftverkens fundament kommer att omfatta ca 4 300 kvadratmeter.

Bolaget har utvärderat tio möjliga lokaliseringsplatser för en storskalig havsbaserad vindkraftsanläggning runt Sveriges kuster och har funnit Kriegers Flak vara den lämpligaste platsen. Det valda området ligger på stort avstånd från land och har dessutom lämpligt djup för verksamheten. Gruppstationen kommer att ligga på betryggande avstånd från farlederna i området. Botten saknar i stort sett vegetation. Det finns inte några klassificerade miljöintressen i området. Anläggningen bedöms allmänt sett gynna yrkesfisket även om enskilda yrkesfiskare kan komma att missgynnas. I den danska delen av Kriegers Flak är området redan industriellt påverkat av täktverksamhet. Påverkan kan förväntas också i den tyska delen av Kriegers Flak där en tysk gruppstation för vindkraft skall uppföras.

Vindkraftverken skall förankras i havsbotten med olika typer av fundament. Under anläggningsskedet kommer geofysiska och geotekniska undersökningar att utföras för att avgöra fundamentens exakta dimensionering samt om pålning eller borrhning skall ske. Flertalet vindkraftverk kommer att placeras där vattendjupet är 20–40 meter. På sådana djup har det inte tidigare placerats några vindkraftverk. Rotorn utgörs av tre ca 65 meter långa blad som är monterade på ett nav. Tornhöjden kommer att bli ca 100 meter. Vindkraftverkens totalhöjd kommer att bli högst 170 meter över medelvattennivå. Transformatorstationer kommer att placeras centralt i området för gruppstationen. Gruppstationen kommer att byggas i två etapper uppdelade på två säsonger. Vindkraftverkens drifttid beräknas uppgå till 30 år.

Påverkan på Försvarsmaktens signalspaning uppkommer redan genom uppförandet av gruppstationen för vindkraft inom den tyska ekonomiska zonen. Påverkan kan undvikas genom en modifiering och komplettering av befintlig signalspaningsutrustning. Störningen av Försvarsmaktens radarövervakning bedöms bli måttlig.

Miljökonsekvensbeskrivningen

I miljökonsekvensbeskrivningen har bolaget redovisat bl.a. omgivningsförhållanden, alternativa lokaliseringar och utformningar, nollalternativ, verksamhetens konsekvenser, planerade åtgärder för att begränsa skadliga verkningar samt kumulativa effekter på grund av en planerad gruppstation för vindkraft i den tyska ekonomiska zonen.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår bl.a. följande. Verksamheten bedöms sammantaget endast medföra begränsad olägenhet för enskilda och allmänna intressen. Området har betydelse för fiskenäringen och ingår i ett större område av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Eftersom gruppstationen endast upptar ca 1,5 % av det område som enligt miljöbalken angetts vara av riksintresse för yrkesfisket, kan detta i sig inte anses påtagligt försvåra yrkesfiskets bedrivande inom riksintresseområdet. Verksamheten kommer att gagna fiskbeståndet inom det aktuella området. Detta gäller särskilt om en skyddszon kring anläggningen inrättas, då detta medför att området fredas från yrkesfiske. Yrkesfisket gagnas som näring av en ökad reproduktion även om det kan komma att innebära att enskilda fiskare trängs undan från nu befintliga fiskevatten. Gruppstationens påverkan på omgivningen bedöms bli begränsad. Området innefattar inte några skyddade naturvärden eller arter i någon betydande omfattning. Bottenväxtligheten är mycket sparsam och omfattar inte några hotade arter. Området anses ha ringa betydelse för sjöfåglar och bottenlevande djur. Ett flertal fågelsträck går genom området, dock inte några fladdermussträck. Det finns inte några fartygsvrak inom det aktuella området. Negativa miljöeffekter från verksamheten kan uppkomma på grund av buller, vibrationer, elektromagnetiska fält, ljus, skuggor och reflexer. Anläggningens största påverkan är den förändrade landskapsbilden. Skuggor, reflexer eller buller från gruppstationen kommer inte att märkas på land. Lokal påverkan på fisk på grund av undervattensljud kan uppstå. Projektet kommer inte att medföra någon skada för människors hälsa. Risken för spill och läckage av olja eller andra miljöfarliga ämnen bedöms som mycket liten. Sannolikheten för att fartyg kommer att kollidera med vindkraftverken bedöms vara liten. De negativa konsekvenserna av en olycka kan dock bli stora. Nedblandning av ytvatten i det saltare bottenvattnet inom området för gruppstationen och dess närområde bedöms bli försumbar.

Tillstånd enligt lagen (1966: 314) om kontinentalsockeln

Sweden Offshore Wind AB har samtidigt med ansökan i detta ärende ansökt om tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln att

lägga ned elkablar från Sveriges territorialgräns till gruppstationen för vindkraft och inom området där stationen skall uppföras (dnr N2005/3709/HUB).

Remissyttranden m.m.

Yttranden över ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har kommit in från Försvarmakten, Försvarets radioanstalt, Krisberedskapsmyndigheten, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Kammarkollegiet, Riksantikvarieämbetet, Statens maritima museer, Fiskeriverket, Naturvårdsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Statens geotekniska institut (SGI), Boverket, Affärsverket svenska kraftnät, Statens energimyndighet, Sjöfartsverket, Luftfartsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Länsstyrelsen i Skåne län, Trelleborgs kommun, Vellinge kommun, Ystads kommun, Svenska Naturskyddsföreningen, Sveriges Ornitologiska Förening, Sveriges Fiskares Riksförbund, Vindkraftsleverantörerna i Sverige, Vindkraftens investerare och projektörer, Föreningen svenskt landskapsskydd, Dong Naturgas A/S och Världsnaturfonden. Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Statens räddningsverk, Länsstyrelsen i Blekinge län, Skurups kommun och Sveriges Hamnar har avstått från att yttra sig eller anfört att man inte har något att tillföra ärendet.

Danmark har enligt artikel 5 i Miljöskyddskonventionen mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige beretts tillfälle att avge yttrande i ärendet.

Flertalet remissinstanser har tillstyrkt eller inte haft någon erinran mot att regeringen lämnar tillstånd till verksamheten. Flera remissinstanser har dock angett vissa förutsättningar för att tillstånd skall kunna ges samt föreslagit villkor för tillståndet. Försvarmakten och Försvarets radioanstalt har avstyrkt att tillstånd lämnas med de villkor som bolaget har föreslagit. Fiskeriverket och Sveriges Fiskares Riksförbund har avstyrkt att tillstånd lämnas.

Naturvårdsverket har anfört bl.a. följande. Naturvårdsverket tillstyrker att en gruppstation för vindkraft uppförs vid Kriegers Flak. De bedömningar sökanden gör av miljöförhållandena på Kriegers Flak delas i allt väsentligt av Naturvårdsverket. Detta är dock ett stort projekt där många faktorer och effekter är osäkra och/eller dåligt kända. Det underlag som nu föreligger är inte tillräckligt för att på detta stadium precisera särskilda villkor. Ett kontrollprogram bör tas fram och fastställas. Vidare bör ansvariga myndigheter för tillsyn av olika frågor pekas ut. En samordning bör ske med den tyska anläggningen vad avser utbyggnad, villkor och uppföljning.

Naturvårdsverket har även redovisat de synpunkter som kommit in från *Tyskland* och *Danmark* vid de samråd som skett enligt 6 kap. 6 § miljöbalken och Esbokonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett

gränsöverskridande sammanhang. Tyskland har bl.a. tagit upp frågor om habitatförluster för fåglar, risk för att fåglar kolliderar med verken, påverkan på tumlare, villkor om begränsning av buller under byggnads- och anläggningsfasen, hänsynstagande till fiskarnas lekperioder samt kontroll av verksamheten och samordning mellan de tyska och svenska anläggningarna. Tyskland har även lämnat synpunkter angående vissa säkerhetsfrågor. Danmark har bl.a. anfört att eventuella aktiviteter på den danska sidan av Kriegers Flak inte får förhindras samt tagit upp frågan om samordning.

Länsstyrelsen i Skåne län har bedömt att tillstånd till verksamheten bör kunna lämnas och anfört bl.a. följande. Vald lokalisering innebär en viss intressekonflikt, främst med yrkesfisket, men platsen är väl vald och lämplig för energiproduktion. Gruppstationen är under större delen av året inte synlig från land. Gruppstationens påverkan på flora och fauna bedöms av bolaget som obetydlig eller som liten. Länsstyrelsen delar i stort denna uppfattning. Viss osäkerhet kvarstår angående gruppstationens påverkan men det är i dagsläget inte möjligt att med tillräcklig säkerhet bedöma denna. Det är därför mycket viktigt med ett kontroll- och uppföljningsprogram som skall ha till syfte att följa upp den påverkan som eventuellt kan påvisas. Lokaliseringen bedöms även vara lämplig från sjöfartens synpunkt eftersom gruppstationen inte kommer i konflikt med farlederna som finns i södra Östersjön. Hela området ligger inom ett område som utpekats som riksintresse för yrkesfisket. Området är en av de viktigaste delarna av riksintresseområdet som fångstområde för bl.a. sill, torsk och flatfisk. Av den svenska sillfångsten i detta område fångas 25–50 % på Kriegers Flak och utgörs i huvudsak av s.k. Rügensill. Möjligheterna bör undersökas att utforma gruppstationen så att några fiskeplatser kan frigöras. Inom området bör garnfiske vara möjligt, dock inte om en säkerhetszon inrättas. Värdet av att fiskbestånden fredas från fiske inom verksamhetsområdet är begränsat. Sökandens uppgifter om fiskets avkastning bör revideras eller beaktas med hänsyn tagen till eventuellt bristande underlag. Påverkan på tumlare bör närmare utredas.

Länsstyrelsen har föreslagit att följande villkor föreskrivs.

- Vid utformningen av anläggningen skall fundamenten utformas på så sätt att de positiva reveffekter som uppstår av anläggningen optimeras. Helt släta ytor på fundamenten bör därför undvikas.
- Allt avfall och restprodukter, fast som flytande, från anläggningsarbetena och under driftsfasen, skall omhändertas, källsorteras och transporteras till land för vederbörligt omhändertagande.
- Lågsavvlig olja skall användas vid drift av de dieselmotorer som används under anläggningsperioden. Tillsynsmyndigheten får dock för avgränsat arbete eller för viss maskin medge undantag från kravet.

- Skydds- och korrosionsfärger som används till vindkraftverken och transformatorstationer får inte innehålla miljöfarliga komponenter.
- Sprängning får inte förekomma vid anläggningsarbetena.
- Spill av sediment vid anläggningsarbetena skall så långt möjligt minimeras.
- Kontrollprogram skall finnas för verksamheten, för både anläggningsfasen och driftsfasen. Kontrollprogrammets detaljerade omfattning skall fastställas av tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen har även begärt att regeringen i enlighet med 11 § lagen om Sveriges ekonomiska zon förordnar att länsstyrelsen skall utöva tillsyn över verksamheten.

Kustbevakningen har anfört bl.a. följande. Åtgärder vid eventuella utsläpp kan komma att påverkas eftersom tillträdet till området försvåras av pylonerna. Kustbevakningens vakthavande befäl bör informeras då arbetena påbörjas och avslutas samt fortlöpande under arbetenas fortskridande, såväl från miljösynpunkt som från sjöfartssynpunkt. Kustbevakningen, som är den myndighet som utövar tillsyn i enlighet med lagen och förordningen om Sveriges ekonomiska zon, har inte sett skäl att motsätta sig att länsstyrelsen samtidigt medges möjlighet att genomföra tillsyn enligt miljöbalken avseende anläggningen. Vidare har Kustbevakningen framfört vilka regler som gäller för trafiktillstånd, förhandsanmälan, anmälningsplikt m.m.

Fiskeriverket har motsatt sig att tillstånd lämnas och anfört bl.a. följande. Den svenska delen av Kriegers Flak ingår i ett område som Fiskeriverket har bedömt vara av riksintresse för yrkesfisket. Etableringsområdet utgör en av de viktigaste delarna av detta riksintresseområde. Om tillstånd lämnas kommer området sannolikt att stängas av för fiske. Även om det blir tillåtet att fiska inom området kommer fisket att försvåras och i vissa fall helt omöjliggöras. Anläggningen kommer därmed att ha en negativ inverkan på det svenska yrkesfisket på sydkusten. Effekter av gruppstationer för vindkraft på fisk och fiske är dåligt kända i dag. Utförda undersökningar visar att området utgör ett uppväxtområde för torsk. En storskalig etablering av gruppstationer till havs bör anstå till dess att det finns tillräcklig kunskap om påverkan på fisk. Om tillstånd skulle lämnas till verksamheten bör som villkor för tillståndet föreskrivas följande. Gruppstationen skall utformas med hänsyn till fiskets bedrivande. Ett uppföljningsprogram för påverkan på fisk skall genomföras. Undersökningar skall utföras innan gruppstationen har tagits i drift och under driftsfasen. Undersökningar bör utföras minst tre år före respektive efter gruppstationen har tagits i drift. Uppföljningsprogrammet skall utformas och genomföras i samverkan med Fiskeriverket.

Riksantikvarieämbetet har anfört bl.a. följande. Ett kompletterande expertutlåtande krävs innan frågan om tillstånd helt kan lösas. Kriegers Flak har en gång befunnit sig över havsytan och fornlämningar kan förekomma, i första hand vrak och stenåldersboplatser. För att kunna bedöma platsens lämplighet med avseende på marinarkeologiska spår och i förekommande fall kunna undvika dessa, bör bottenundersökningar för såväl kablar som anläggningsplats genomföras och analyseras av exempelvis Statens maritima museer och därefter granskas av länsstyrelsen. Även *Statens maritima museer* har ansett att ytterligare studier av havsbotten bör ske och har anfört bl.a. att en marinarkeologisk förstudie bör genomföras, att den bör inbegripa ytan mellan de sonarkarterade korridorerna i synnerhet där nedläggningar av kablar planeras och att det i valda avsnitt bör tas upp provgröpar för att bekräfta eller vederlägga förekomst av lämningar efter boplatser eller andra mänskliga spår.

Försvarets radioanstalt har tillstyrkt att tillstånd lämnas endast under förutsättning att Försvarets radioanstalt tillförs medel att kompensera den störning av signalspaningen som anläggningen kan orsaka och anfört bl.a. följande. Störningen kan kompenseras genom användning av reflexhårdade automatiska TES-system (AutoTES). Kostnaden för att på detta sätt kompensera den störning som gruppstationen medför är ca 40 miljoner kronor. Denna investering krävs för att bibehålla den spaningsförmåga som finns för närvarande och är endast nödvändig om gruppstationen byggs.

Försvarsmakten har avstyrkt att tillstånd lämnas till verksamheten med de villkor bolaget föreslagit och anfört bl.a. följande. Anläggningen skulle medföra störningsrisker för Försvarsmaktens radarsystem. Försvarsmakten kan dock acceptera verksamheten om bolaget bekostar genomförandet av de tekniska åtgärder som Försvarets radioanstalt har begärt samt anskaffar och installerar radarstationer i anslutning till gruppstationen enligt Försvarsmaktens anvisningar. Åtagandet skall även innefatta leverans av radarinformation till lämplig kommunikationsknutpunkt på fastlandet för överföring till försvarets telenät. Kostnaden för anskaffning och installation av sådana radarstationer beräknas till ca 3,5 miljoner kronor per radarstation. I villkoren för tillståndet bör även föreskrivas att bolaget bör utnyttja tillgänglig teknik avseende konstruktion, reflexminskande beläggning m.m. för att ytterligare minska störningar mot radar och signalspaning.

Boverket har anfört bl.a. följande. Det behövs en samordnad och långsiktig strategi för användningen av hela Kriegers Flak och angränsande havsområden innan några enskilda tillstånd ges. Initiativ bör tas till att Tyskland, Danmark och Sverige utarbetar ett gemensamt planerings- och beslutsunderlag för ett långsiktigt hållbart nyttjande av havs- och bottenområdena vid Kriegers Flak.

Statens energimyndighet har anfört att den sökta verksamheten bör tillåtas och därutöver anfört bl.a. följande. Strategiska områden för storskalig etablering av vindkraft utanför territorialgränsen finns företrädesvis söder om Skåne (Kriegers Flak) och i Gävlebukten. Vid en jämförelse får Kriegers Flak betraktas som det nu mest intressanta alternativet. Den storskaliga vindkraftsutbyggnaden vid Kriegers Flak kommer att betyda ett stort och värdefullt tillskott av miljöanpassad el. Projektet kommer också att innebära ökade kunskaper och erfarenheter i fråga om storskalig vindkraftsutbyggnad till havs. Några områden av riksintresse för vindkraft har myndigheten inte utsett i den ekonomiska zonen.

Svenska kraftnät har anfört att i ett stamnäts- och kraftsystemperspektiv är denna lokalisering av tillkommande elkraft mycket gynnsam eftersom södra Sverige är ett underskottsområde när det gäller elproduktion.

Sjöfartsverket har anfört bl.a. följande. Det aktuella området ligger vid sidan av etablerade fartygsrutter och bör kunna godkännas för etablering av vindkraft. Fartyg kommer dock att passera relativt nära anläggningen och därför måste sökanden vidta riskreducerande åtgärder och ta fram räddningsplaner för såväl uppförandefasen som driftsfasen. Det är viktigt med information till sjöfarten, övervakning med patrullbåtar under byggskedet samt att verken utmärks enligt internationella regler. Eftersom det finns risk för att fartyg av olika skäl kommer in bland vindkraftverken måste sökanden ta fram en räddningsplan i samverkan med berörda myndigheter i Sverige samt med Tyskland och Danmark. Det gäller vid sjöräddning, räddning av skadade på vindkraftverken, åtgärder till skydd för miljön vid eventuella oljeutsläpp och bärgning av skadade fartyg. Denna plan bör bl.a. innehålla en inventering av tillgängliga räddningsresurser och bogserbåtskapacitet i närheten av området. Som villkor för tillståndet bör föreskrivas att verksamhetsutövaren i samband med byggnation och utläggning av kablar skall följa de anvisningar som lämnas av Sjöfartsverket, för att trafik till och från arbetsplatsen med byggnads- och transportfartyg inte skall äventyra passerande fartygs säkerhet. Sjöfartsverket har även bemött de synpunkter som Tyskland lämnat avseende säkerhetsfrågor och bl.a. anfört att sökanden bör åläggas att ytterligare analysera sjötrafiken samt beakta vissa sjöräddningsfrågor.

Luftfartsstyrelsen har anfört bl.a. följande. Vindkraftverken skall hindermarkeras i enlighet med de interimistiska regler som Luftfartsstyrelsen har beslutat om. När den internationella civilflygorganisationens (ICAO) nya regler för hindermarkering av vindkraftverk har publicerats kan krav på förändring av hindermarkeringen komma att meddelas. Verksamhetsutövaren bör kontakta räddningschefen på den ort eller de orter, i Sverige eller i utlandet, till vilken bl.a. olycksdrabbade personer kan transporteras. Orsaken är att räddningshelikoptrar som används inom samhällets räddningsfunktion inte kommer att gå in i området av prestanda- och flygsäkerhetsskäl. Överenskommelser måste därför

träffas med den kommunala räddningstjänsten om genomförandet av räddningsoperationer, vilken utrustning som skall finnas hos respektive part samt hur ansvaret skall fördelas. Trettio dagar innan respektive vindkraftverks fasta rördel reses skall anmälan inges till Luftfartsstyrelsen för aktualisering av luftfartens hinderdatabas.

Krisberedskapsmyndigheten har anfört bl.a. följande. Ansvariga myndigheter, Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät, ansvarar för att krisberedskapsfrågorna analyseras djupare. Krisberedskapsmyndigheten noterar att en krishanteringsplan kommer att upprättas i samverkan med berörda myndigheter och räddningstjänstorganisationer. Ansvaret för nödsituationer i Sveriges ekonomiska zon bör inte primärt vila på Skånes kustkommuner, utan Kustbevakningen bör ansvara för den samordnade insatsen. I övrigt har inte Krisberedskapsmyndigheten något att erinra mot att tillstånd ges till anläggningen.

SGI har anfört bl.a. följande. SGI har från geoteknisk synpunkt inga invändningar mot den föreslagna anläggningen under förutsättning att vissa synpunkter beaktas i den fortsatta planeringen. Bedömningen är att anläggningen inte kommer att ha någon påverkan på sedimenttransporten och erosionen på Skånes sydkust. De jord- och berggrundsförhållanden som förekommer i det aktuella området ger förutsättningar för tillfredsställande bärförmåga och stabilitet för planerade vindkraftverk. Detaljerade undersökningar av jordens och berggrundens egenskaper erfordras för att bestämma utformningen av grundkonstruktionerna och hänsyn måste tas till de krafter och den belastning som fundamenten kommer att utsättas för. Beständighetsfrågor och frågor som rör påsegling och erosionsskydd måste också beaktas.

SGU har tillstyrkt att tillstånd lämnas och anfört bl.a. följande. Den planerade anläggningen bedöms endast i begränsad omfattning påverka den geologiska miljön i området. Detta förutsätter dock att muddring för gravitationsfundament så långt möjligt undviks samt att botten med skadade naturliga erosionsskydd och/eller uppluckrad moränlera förses med artificiella erosionsskydd av grus, sten och block ned till ett vattendjup av 25 meter.

SMHI har anfört bl.a. följande. Det har inte framkommit något som skulle utgöra hinder mot att tillåta att anläggningen uppförs. Bolaget har dock i miljökonsekvensbeskrivningen underskattat risken för svåra isproblem samt skillnaden mellan högsta och lägsta vattenstånd. SMHI har föreslagit ett kontrollprogram avseende störning genom nedblandning av ytvatten i det saltare bottenvattnet inom gruppstationen och i dess närområde.

Socialstyrelsen och *Kammarkollegiet* har inte haft några invändningar mot att tillstånd lämnas.

Trelleborgs kommun har pekat på bl.a. det positiva med förnybara energikällor, risken för grumling samt fiskeintressena i området samt anfört att anläggningsarbetena bör ske vintertid och att det bör ske vidare studier av upplevelsestörningar, speciellt nattetid.

Vellinge kommun har anfört att miljökonsekvensbeskrivningen bör kompletteras med en utredning om påverkan på flyttfågelsträck särskilt vad gäller Falsterbohalvön samt att säkerhetsföreskrifter avseende risken för påsegling och oljeutsläpp bör ingå i tillståndsvillkoren.

Ystads kommun har anfört bl.a. att kommunen inte har något att erinra mot uppförandet av en gruppstation för vindkraft vid Kriegers Flak under förutsättning att verken inte syns från kusten i Ystad och att inte någon miljöpåverkan i övrigt uppstår i kommunen.

Svenska Naturskyddsföreningen har tillstyrkt att tillstånd ges till anläggningen och anfört bl.a. följande. Miljökonsekvensbeskrivningen har utförts på ett tillfredsställande sätt och de slutsatser som dras angående miljökonsekvenserna är rimliga. Mycket omfattande inventeringar har genomförts av fågelförekomst och sträck över området. Dessa visar att fåglar uppehåller sig i området och att det därmed inte är av väsentlig betydelse för övervintrande sjöfågel. Med stöd av inventeringarna och erfarenheter från andra gruppstationer bedöms kollisionsrisken för fågel vara liten. Jämfört med flera andra grunda havsområden synes därmed Kriegers Flak vara väl valt. Kunskapsunderlaget när det gäller effekterna av stora havsbaserade vindkraftsanläggningar är ännu otillräckligt. Det är därför mycket viktigt att ett långsiktigt och omfattande kontroll- och uppföljningsprogram utformas.

Sveriges Fiskares Riksförbund har motsatt sig att tillstånd lämnas till verksamheten och anfört bl.a. följande. Kriegers Flak är en mycket viktig del av området för riksintresse för yrkesfisket och utgör en kommersiellt mycket betydelsefull fiskeplats. Underlaget är bristfälligt utifrån yrkesfiskets perspektiv. Kunskapsbristen och osäkerheten är påtaglig rörande vindkraftsanläggningens effekt på fisket. Risken för effekter på ålens navigeringsförmåga är uppenbar. Försiktighetsprincipen talar för att tillstånd till gruppstationen inte ges i dess nuvarande form. Eventuell fortsatt planering av projektet förutsätter att effekterna på havsmiljön, fiskbestånd och yrkesfiske klarläggs på ett betryggande sätt. Yrkesfisket är en central del av livsmedelsnäringen som baseras på förnybara biologiska resurser som ägs gemensamt av nationen.

Sveriges Ornitologiska Förening har anfört bl.a. att den accepterar anläggningen då området inte förefaller vara av betydande värde från fågelskyddssynpunkt. Föreningen har dock poängterat att den s.k. barriäreffekten för fåglar samt risken för oljeutsläpp bör följas upp.

Vindkraftsleverantörerna i Sverige och Vindkraftens investerare och projektörer har bl.a. poängterat vikten av att tillstånd snabbt kan ges.

Föreningen svenskt landskapsskydd har anfört bl.a. följande. Med utgångspunkt från att föreningen har till syfte att värna om skyddet av det svenska landskapet och de boendes närmiljö har föreningen inga vägande skäl att motsätta sig den föreslagna etableringen. Den planerade anläggningen kommer endast att synas marginellt vid horisontens rand och kommer förmodligen inte att medföra problem med skuggor och buller.

Världsnaturfonden har ställt sig positiv till etableringen men betonat vikten av bl.a. att ytterligare kumulativa effekter studeras, att övervaknings- och kontrollprogram upprättas, att risken för fartygskollisioner minimeras, att villkor för tillåten miljöpåverkan fastställs samt att en nationell och internationell planering sker av storskalig utbyggnad av vindkraft.

DONG Naturgas A/S har tidigare hos regeringen ansökt om tillstånd enligt lagen om kontinentalsockeln att lägga ut en gasledning inom det område där gruppstationen planeras men har återkallat sin ansökan.

Stiftelsen Öresundsfonden, Anders Ståhlberg samt ett antal fiskare företrädade av advokaterna Nils Rinander respektive Jonas Vikblad har kommit in med skrivelser i ärendet. Jonas Vikbladhs huvudmän har anfört bl.a. följande. De motsätter sig att tillstånd meddelas. Om tillstånd till verksamheten ändå meddelas måste bolaget åläggas att utge ersättning i enlighet med vad som utställts i miljökonsekvensbeskrivningen. Den planerade anläggningen skulle orsaka inkomstbortfall om åtminstone 30 procent av deras årliga totala infiskning. Förlusterna skulle komma att uppgå till åtminstone 1,89 miljoner kronor, i dagens penningvärde, per enskilt fartyg och år under anläggningens hela driftstid.

Bolagets bemötande

Bolaget har medgett att ett antal villkor föreskrivs som remissinstanserna föreslagit och har i övrigt anfört bl.a. följande med anledning av yttrandena.

Fiskeriverket och Sveriges Fiskares Riksförbund

Det finns tillräckligt med kunskap om effekterna på fisk av en gruppstation för att en sådan skall kunna anläggas. Den möjlighet som står till buds för att få ytterligare kunskaper om effekterna av havsbaserad vindkraft på utsjöbankar är att tillåta sådan verksamhet. Gruppstationens eventuella påverkan på fisk kommer att följas löpande genom kontrollprogram. Nya undersökningar vid gruppstationen för vindkraft vid Horns rev utanför Danmarks kust visar att ljud och vibrationer inte tycks störa fisk samt att stora mängder biomassa bildas på de artificiella rev som fundamenten m.m. utgör, vilket drar till sig fisk. Frågan om

Kriegers Flak utgör ett uppväxtområde för torsk får avgöras i samband med genomförandet av kontrollprogrammet. Det finns dock inga undersökningar som visar att juvenila fiskar skulle sky vindkraftverken utan erfarenheterna är snarare de motsatta. Beträffande ål och elektromagnetiska fält finns det inga genomförda studier som kan belägga att ålen mer än marginellt störs i sin vandring. Det finns en mängd växelströmskablar i Stockholms skärgård sedan årtionden tillbaka. Någon påverkan på ål och fisk på grund av dessa kablar har inte identifierats. Kravet på att gruppstationen skall utformas med hänsyn till fiskets bedrivande kan inte godtas eftersom vindförhållandena då inte kan utnyttjas maximalt. Bolaget kompenserar dessutom de yrkesfiskare som är särskilt berörda. Bolaget motsätter sig att undersökningar skall pågå så lång tid som tre år innan gruppstationen tas i drift.

Länsstyrelsen i Skåne län

Det ankommer på Sjöfartsverket att besluta om garnfiske av säkerhetsskäl kan få förekomma. Det saknas skäl att bemöta kommentaren om beräkning av fångstbortfall eftersom bolaget kommer att kompensera berörda yrkesfiskare. Bolaget avser inte att ersätta ytterligare led t.ex. företag som bereder och förädlar fångsten. Det har enligt vissa studier visat sig att tumlare fortfarande besöker områden med vindkraftverk i drift. Endast under installationsfasen undviker tumlare gruppstationer och då i regel endast några timmar. Beträffande villkorsförslagen har bolaget anfört bl.a. följande. En reveffekt kommer med all säkerhet att uppstå genom att en hård yta placeras i vattnet, oaktat att ytan är slät. Fundamenten ger därmed tillräckligt med positiva effekter för att uppväga eventuella negativa effekter. Det kan inte ankomma på bolaget att därutöver förbättra reveffekten. Bolaget kan inte godta ett absolut förbud mot sprängning. I dagsläget är det inte aktuellt med sprängning men beroende på de enskilda förhållandena på plats kan sprängning bli nödvändig. Några permanenta skador behöver inte uppstå till följd av sprängning. Bolaget föreslår en annan lydelse, se villkorsförslag 15. Vad gäller villkoret om omhändertagande av avfall och restprodukter torde detta i och för sig redan följa av lag, men bolaget godtar villkoret. Bolaget har ingen erinran mot övriga föreslagna villkor och ställer sig positivt till att länsstyrelsen utövar tillsyn över verksamheten.

Naturvårdsverket och Boverket

Samordning av det svenska och tyska projektet bör inte regleras i form av villkor utan samarbete bör, i den mån det är möjligt och fördelaktigt, ske på frivillig grund.

Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt

FN:s havsrättskonvention ger inte rätt att uppföra anläggningar för försvarsändamål i den ekonomiska zonen. Bestämmelserna i lagen om Sveriges ekonomiska zon måste – i vart fall sedan hänvisningen till lagen om hushållning med naturresurser m.m. tagits bort – tolkas så att villkor om ekonomisk kompensation för försvarsanläggningar inte kan före-

skrivas. Regeringen kan således inte lagligen förordna om sådan kompensation. Bolaget bestrider därför bekostandet av s.k. AutoTES-utrustning. Bolaget saknar dessutom rimliga möjligheter att bedöma den angivna grunden för merkostnaderna och beloppets skälighet. En del av skugg-effekten orsakas av den tyska anläggningen och skall därmed inte kompenseras av den svenska tillståndshavaren. Bolaget medger dock att bekosta en eller två radarstationer för att kompensera eventuell störning för Försvarets radarspaning, samt att, så långt det är ekonomiskt rimligt, nyttja tillgänglig teknik vid utformning m.m. av anläggningen, för att minska störningar för radar och signalspaning.

Luftfartsstyrelsen

Bolaget avser att förse vindkraftverken med hindermarkering i enlighet med Luftfartsstyrelsens anvisningar. Bolaget föreslår ett kontrollprogram som inrymmer räddningsplaner för såväl anläggnings- som driftskedet.

Riksantikvarieämbetet och Statens maritima museer

Bolaget har uppdragit åt Malmö Kulturmiljö i Malmö stad att utföra en marinarkeologisk utredning. Till grund för utredningen har batymetriska och geofysiska undersökningar i området legat. Utredningen kan varken bekräfta eller vederlägga förekomsten av submarina stenåldersboplatser i området. Fyra objekt kan vara av kulturhistoriskt värde. Endast två av dessa ligger inom arbetsområdet. I utredningen föreslås att besiktning sker av relevanta objekt, att kompletterande bottenundersökningar görs mellan de sonarkarterade korridorerna, i synnerhet där nedläggningar av kablar planeras, samt att en kompletterande analys av bottensediment görs med avseende på submarina stenåldersboplatser. Bolaget kommer att besiktiga relevanta objekt i den mån det finns risk för att dessa kommer att beröras fysiskt av anläggningsarbetena. Bolaget avser inte att undersöka bottarna i hela området. Kabelkorridorerna kommer dock att avsökas före kabelnedläggningen. Det finns inte skäl för att utföra en kompletterande analys av bottensediment med avseende på stenåldersboplatser.

Sjöfartsverket

Bolaget föreslår ett kontrollprogram där Sjöfartsverkets synpunkter beaktas.

SMHI

Ett kontrollprogram beträffande hydrologi kommer att utarbetas.

SGI

Bolaget har inte något att invända mot att, om så erfordras, erosions-skydd utförs i anslutning till fundamenten. Det är dock lämpligt att den närmare utformningen och omfattningen bestäms under detaljprojekteringen efter samråd med tillsynsmyndigheten.

Trelleborgs kommun

Om anläggningsarbetena begränsas till vintertid kommer projektet inte att kunna realiseras. En studie av upplevelsestörningar anses inte nödvändig.

Vellinge kommun

Flyttfågelsträcken är väl utredda. Säkerhetsfrågor kommer att ingå i kontrollprogrammet.

Ystads kommun

Vindkraftverken kommer inte att vara synliga från Ystad. Det bör inte bli någon påverkan på sedimenttransporten eller erosionen på Skånes sydkust.

Sveriges Ornitologiska Förening

Kontrollprogrammet föreslås omfatta inverkan på fåglar. Beträffande oljeutsläpp föreslås ett villkor.

Nils Rinanders huvudmän (38 yrkesfiskare)

Bolaget anser att aktuella yrkesfiskare är särskilt berörda av en eventuell gruppstation varför bolaget har träffat en uppgörelse med dessa om ekonomisk kompensation. Vid bestämning av ersättningens storlek har hänsyn tagits till att en säkerhetszon kan komma att inrättas och att trålning kan komma att förbjudas över kablarna.

Johan Vikbladhs huvudmän (sex yrkesfiskare) samt Anders Ståhlberg (yrkesfiskare)

Bolaget anser att det material som dessa yrkesfiskare har presenterat inte visar att de är särskilt berörda av en eventuell gruppstation och bolaget avser i nuläget inte att ersätta dessa yrkesfiskare.

Tyskland

Föreslaget villkor för buller är onödigt eftersom förekomsten av tumlare i området är mycket liten. Specifika hänsyn till fiskens lekperioder kan inte tas eftersom flertalet arbetsmoment under anläggningsarbetena måste utföras under ideala väderförhållanden. Angående kontrollprogram har ett sådant föreslagits av bolaget. Övriga frågor som Tyskland tagit upp behandlas i kontrollprogrammet.

Danmark

Anläggningen torde inte förhindra framtida aktiviteter på den danska sidan.

Bolagets förslag till villkor

Bolaget anser att villkor om sammanlagd maximal uteffekt inte behöver föreskrivas. Bolaget har anfört att regeringen i ett antal tillåtlighetsprövningar enligt 17 kap. miljöbalken har avstått från att fastställa högsta effekt på vindkraftverken. Det har inte någon konsekvens för miljön

eller människors hälsa om den utgående effekten på vindkraftverken ökar något. Eftersom tekniken i branschen för närvarande utvecklas snabbt och bolaget enligt ansökan behöver fem år på sig att sätta igång verksamheten, kan det förväntas att effektuttaget kan öka utan att miljöpåverkan blir större. Detta är förmånligt från energiförsörjningssynpunkt.

Eftersom det ankommer på Sjöfartsverket att besluta om eventuell säkerhetszon för anläggningen, och erfarenheterna får visa om detta är nödvändigt, begär inte bolaget att regeringen skall förordna om en sådan zon.

Efter att ha tagit del av remissinstansernas synpunkter har bolaget föreslagit att följande villkor skall gälla för tillståndet.

1. Verksamheten skall utformas och bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med ansökan och därtill fogade handlingar. I begreppet "huvudsaklig överensstämmelse" inryms mindre ändringar som uppenbart inte skadar allmänna eller enskilda intressen. Sådana ändringar får inte göras utan tillsynsmyndighetens godkännande.
2. Den närmare utplaceringen av vindkraftverken skall ske efter samråd med tillsynsmyndigheten.
3. Vindkraftverkens totalhöjd skall vara högst 170 meter.
4. Vindkraftverken skall förses med hindermarkering enligt Luftfartsstyrelsens och Sjöfartsverkets anvisningar. Senast trettio dagar innan vindkraftverkens torn reses skall Luftfartsstyrelsen och Sjöfartsverket informeras om exakt läge och höjd för vindkraftverken.
5. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 1,5 miljoner kronor i 2005 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan avseende hydrografi, bekosta sådana undersökningar om vindkraftverkens påverkan i detta avseende. Bolaget skall, efter samråd med SMHI och tillsynsmyndigheten, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall i god tid innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen redovisas till tillsynsmyndigheten för godkännande.
6. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 3 miljoner kronor i 2005 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan på epi- och infauna, bekosta de undersökningar som tillsynsmyndigheten finner erforderliga före och efter utförandet av gruppstationen. Bolaget skall, efter samråd med Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheten, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall i god tid innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen redovisas till tillsynsmyndigheten för godkännande.

7. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 5 miljoner kronor i 2005 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan på fiskbestånd och fiske i närområdet, bekosta de undersökningar som Fiskeriverket finner erforderliga. Bolaget skall, efter samråd med Fiskeriverket och tillsynsmyndigheten, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall i god tid innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen redovisas till tillsynsmyndigheten för godkännande.

8. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 3,5 miljoner kronor i 2005 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan på fågellivet, bekosta sådana undersökningar om vindkraftverkens påverkan i detta avseende. Bolaget skall, efter samråd med Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheten, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall i god tid innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen redovisas till tillsynsmyndigheten för godkännande.

9. Verksamhetsutövaren skall, intill ett belopp av högst 3 miljoner kronor i 2005 års prisnivå, för uppföljning av gruppstationens påverkan på sjöfarten, bekosta sådana undersökningar om vindkraftverkens påverkan i detta avseende. Bolaget skall, efter samråd med Sjöfartsverket och tillsynsmyndigheten, utarbeta ett program för sådana undersökningar. Programmet skall i god tid innan byggnads- och anläggningsåtgärder vidtas för gruppstationen redovisas till tillsynsmyndigheten för godkännande.

10. Verksamhetsutövaren skall i god tid innan anläggningsarbetena för gruppstationen och arbetet med utläggning av kabel påbörjas informera Kustbevakningens vakthavande befäl på Regionledningen Syd, Sjöfartsverket och Länsstyrelsen i Skåne län. Myndigheterna skall därefter informeras fortlöpande om arbetenas fortskridande samt då arbetena avslutas.

11. Verksamhetsutövaren skall i god tid innan anläggningsarbetena och arbetet med utläggning av kabel påbörjas samråda med Sjöfartsverket om erforderliga åtgärder till skydd mot störningar för sjöfarten. Verksamhetsutövaren skall bekosta erforderliga åtgärder.

12. I anslutning till fundamenten skall artificiella erosionsskydd utföras i den mån risk för kritisk erosion föreligger. De eventuella erosionsskyddens närmare utformning och omfattning skall bestämmas efter samråd med tillsynsmyndigheten.

13. För det fall det finns risk för att relevanta marinarkeologiska objekt inom arbetsområdet fysiskt kommer att beröras av anläggningsarbetena, skall verksamhetsutövaren besiktiga dessa innan arbetena påbörjas.

14. Spill av sediment vid anläggningsarbetena skall så långt som möjligt minimeras.
15. Sprängning skall i möjligaste mån undvikas vid anläggningsarbetena.
16. Allt avfall och restprodukter, fast som flytande, från anläggningsarbetena och under driftsfasen, skall omhändertas, källsorteras och transporteras till land för vederbörligt omhändertagande.
17. Lågsavlig olja skall användas vid drift av de dieselmotorer som används under anläggningsperioden. Tillsynsmyndigheten får för avgränsat arbete eller för viss maskin medge undantag från kravet.
18. Endast typgodkända skydds- och korrosionsfärger får användas till vindkraftverken.
19. Åtgärder för återställning skall vidtas vid en nedläggning av verksamheten vid gruppstationen. Verksamheten skall anses som nedlagd om verksamheten för elproduktion inte har bedrivits under ett år. Tillsynsmyndigheten får besluta i vilken omfattning anläggningar för gruppstationen inklusive fundament och kablar skall tas bort och vilka övriga åtgärder som krävs för att återställa havsbotten i så nära ursprungligt skick som möjligt. Sökanden skall senast tre månader före byggstart ställa säkerhet för kostnader om 150 miljoner kronor i 2005 års prisnivå för rivning och återställning samt för eventuell nödvändig sjömätning i samband med en nedläggning av verksamheten. Därefter skall denna säkerhet årligen under 15 år ökas med 10 miljoner kronor.

Bolagets förslag till kontrollprogram

En rad remissinstanser har haft synpunkter på vad som bör ingå i kontrollprogrammet för projektet. Eftersom detaljprojektering alltjämt pågår är det inte möjligt att för närvarande fastställa ett slutligt kontrollprogram. Bolaget föreslår ett preliminärt kontrollprogram som omfattar baslinjestudier, studier i anläggningsskedet och studier i driftskedet beträffande hydrografi, epi- och infauna, makrofyter (inklusive sediment-spridning och grumling), fisk (inklusive vibrationer), fågel samt sjöfart. Bolaget har kommit in med ett förslag till ett sådant kontrollprogram. Enligt bolagets förslag skall tillsynsmyndigheten under genomförandet godkänna det slutliga kontrollprogrammets utformning.

Skälen för regeringens beslut

Bolagets miljökonsekvensbeskrivning får anses uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken och bör därför godkännas.

Tillståndsfrågan

Den svenska energipolitiken skall skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning som i ökad utsträckning skall baseras på förnybar energi med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat. Omställningen till ett ekologiskt ut hålligt samhälle skall underlättas. Riksdagen har antagit ett utbyggnads-mål som innebär att el producerad från förnybara energikällor skall öka med 10 TWh från 2002 till 2010 och fastställt ett planeringsmål för vindkraft som innebär att den årliga produktionskapaciteten ökar till 10 TWh till 2015. Enligt Statens energimyndighet får Kriegers Flak be-traktas som det mest intressanta alternativet vad gäller storskalig vind-kraftsetablering i den svenska ekonomiska zonen. I området råder goda vindförhållanden och området får anses lämpligt för elproduktion. En gruppstation för vindkraft vid Kriegers Flak är därför energipolitiskt motiverad.

Enligt 6 § lagen om Sveriges ekonomiska zon skall vid prövning av tillstånd enligt denna lag bl.a. 2–4 kap. miljöbalken tillämpas. En del av Kriegers Flak ingår i ett område som av Fiskeriverket bedömts vara av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Ett område som är av riksintresse för yrkesfisket skall skyddas mot åtgärder som påtag-ligt kan försvåra näringens bedrivande. I ärendet har bl.a. anförts att etableringsområdet för vindkraftsanläggningen endast utgör en mindre del av det område som bedömts vara av riksintresse för yrkesfisket. Det har även anförts att etableringsområdet, trots sin begränsade omfattning, har stor betydelse för yrkesfisket och utgör en viktig fiskeplats i region-en.

Verksamheten medför risk för negativa effekter för yrkesfisket genom eventuell påverkan på fiskbeståndens lek- och reproduktionsområden och genom försvårande av yrkesfiskets bedrivande inom det aktuella området. Det har dock anförts att förlusten för yrkesfisket delvis skulle kunna uppvägas av att reproduktion av fisk gagnas inom området. I ärendet har även upplysts att särskilt berörda yrkesfiskare kommer att kompenseras ekonomiskt. Med hänsyn till detta bedöms yrkesfisket sammantaget inte påverkas i sådan omfattning att hinder föreligger att lämna tillstånd till verksamheten.

Regeringen finner inte heller i övrigt att verksamheten möter hinder på grund av bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Av utredningen i ärendet har inte framkommit några uppgifter om djur- och växtliv eller andra förhållanden som medför att området skulle vara olämpligt för utbyggnad av vindkraft. Anläggningens effekter på omgivningen, in-klusive ekosystemet, bör dock följas upp genom kontroll- och uppfölj-ningsprogram. Den påverkan som gruppstationen kommer att ha på landskapsbilden får anses begränsad. Med de villkor som bör föreskrivas för tillståndet möter verksamheten inte heller hinder på grund av be-stämmelserna i 2 kap. miljöbalken.

Med hänsyn till det anförda bör tillstånd enligt 5 § lagen om Sveriges ekonomiska zon lämnas till uppförande och drift av gruppstationen för vindkraft vid Kriegers Flak.

Utformning av gruppstationen

Enligt Fiskeriverket bör gruppstationen utformas med hänsyn tagen till fiskets bedrivande. Bolaget har anført att det finns ett begränsat antal grund där vindkraftverken kan placeras och att hänsyn vid placeringen måste tas till optimala vindförhållanden. En placering som tar hänsyn till fiskets behov kan enligt bolaget medföra omfattande produktionsförluster, vilka kan leda till att projektet inte blir ekonomiskt genomförbart. Bolaget har i detta sammanhang även framfört att de yrkesfiskare som är särskilt berörda skall kompenseras ekonomiskt. Regeringen finner att särskild vikt bör läggas vid möjligheterna att minska negativa effekter för lek- och uppväxtområden för fisk. Däremot finner regeringen inte skäl att föreskriva att gruppstationen skall utformas med hänsyn till fiskets bedrivande. Bolaget bör dock, i de fall det från produktionssynpunkt är möjligt, beakta fiskets intressen.

Villkor

Effekter på försvarsverksamhet

Enligt 5 § tredje stycket lagen om Sveriges ekonomiska zon skall ett tillstånd förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt, såsom att skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter, främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser samt trygga säkerheten. Gruppstationen ger enligt Försvarets radioanstalt upphov till direkta kostnader för ny signalspaningsutrustning som uppgår till högst 40 miljoner kronor. I syfte att skydda försvarets intresse av att kunna bedriva en fullgod signalspaning bör bolaget åläggas att kompensera denna kostnad.

FN:s havsrättskonvention innebär inte något förbud mot fredlig militär användning av de havsområden som ligger inom kuststaternas ekonomiska zoner. Bolaget bör, i enlighet med sitt åtagande, svara för kostnaden för anskaffning och installation av högst två radarstationer i anslutning till gruppstationen. Installationen av radarstationer bör ske efter Försvarsmaktens anvisningar.

Byggnads- och anläggningsskede m.m.

Regeringen finner att sprängning normalt inte bör få förekomma. Länsstyrelsen bör dock, om särskilda skäl föreligger, kunna medge att viss sprängning får ske.

Bolaget har uppgett att muddring endast krävs för grundläggning med gravitationsfundament. Sådana fundament kommer dock enligt bolaget sannolikt inte att användas. Om muddring skulle behövas har bolaget åtagit sig att utreda var tillgängliga deponier finns samt vilka konse-

kvenserna blir av att använda de olika deponeringsalternativen. Muddring bör kräva länsstyrelsens medgivande. I detta sammanhang bör både muddringsarbetets utförande och deponeringsalternativ behandlas. Särskild hänsyn bör i dessa fall tas till fiskbeståndens lek- och uppväxtförhållanden. Spill av sediment bör så långt möjligt undvikas vid alla arbeten.

Som SGU har anfört kan artificiella erosionsskydd av grus, sten och block ned till ett vattendjup av 25 meter behöva anläggas. Behovet av sådana erosionsskydd samt utformningen och omfattningen av dessa är frågor som bör avgöras i samråd med länsstyrelsen.

Eftersom de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken är tillämpliga behöver inte särskilda villkor föreskrivas om val av skydds- och korrosionsfärger.

Vid anläggningen kommer det sannolikt att uppstå s.k. reveffekter, vilket gynnar tillväxten av flora och fauna. Bolaget bör inte åläggas att förbättra dessa reveffekter genom krav på utformningen av fundamenten eftersom effekterna av sådana åtgärder är osäkra och åtgärderna kan medföra nackdelar i andra avseenden.

Undersökningsprogram

Bolaget har åtagit sig att utföra de undersökningsprogram som framgår av villkor 15–19 för tillståndet. För att undersökningarna av påverkan på fiskbestånd och fiske skall kunna få tillräcklig omfattning bör dock beloppet i den delen vara högst 10 miljoner kronor. Fiskeriverket har anfört bl.a. att undersökningar för påverkan på fiskbestånd m.m. bör utföras minst tre år före respektive efter det att gruppstationen har tagits i drift. Projektet bör dock inte fördröjas på grund av fiskeundersökningar, särskilt som redan utförda inventeringar kan tjäna som referenser. Regeringen anser det dock viktigt att de undersökningar som Fiskeriverket efterfrågar kommer i gång så snart som möjligt.

Frågorna om hur de olika undersökningsprogrammen skall läggas upp och tidsplanerna för dessa bör lösas efter samråd med de i villkoren angivna myndigheterna. Länsstyrelsen bör ha en samordnande roll vad gäller myndigheternas arbete med undersökningsprogrammen. Bolaget bör sträva efter att planeringen och utförandet av undersökningarna i de olika programmen samordnas så att resurserna utnyttjas på bästa sätt.

Kontrollprogram

Bolaget bör utarbeta ett kontrollprogram för att kontinuerligt följa upp och minimera eventuella störningar från verksamheten. Kontrollprogrammet bör bl.a. möjliggöra bedömningar av om tillstånd och villkor följs och det bör upprättas i samråd med länsstyrelsen och vid behov fortlöpande revideras. Av kontrollprogrammet bör framgå hur tillsyn,

besiktning och kontroll skall ske, med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Säkerhetsfrågor m.m.

Flera remissinstanser, bl.a. Sjöfartsverket och Luftfartsstyrelsen, har uppmärksammat frågan om förutsättningarna att hantera eventuella olyckor och liknande situationer. Dessa frågor bör noggrant analyseras av bolaget och en sådan beredskaps- och räddningsplan som anges i villkor 22 bör tas fram. För att trygga sjöfarten under byggnads- och anläggningsskedet bör Sjöfartsverkets anvisningar följas. Övervakning av området bör ske i enlighet med vad som föreskrivs i villkor 7. Säkerhets- höjande åtgärder m.m. bör även kunna övervägas inom ramen för undersökningsprogrammet för sjöfarten i villkor 19. Frågan om huruvida fiske skall få bedrivas inom etableringsområdet skall övervägas, i samråd med Fiskeriverket, i samband med att eventuella föreskrifter om säkerhetszon för anläggningen meddelas.

Säkerhet för återställning

Regeringen anser att det är angeläget att etableringsområdet kan återställas om verksamheten vid gruppstationen skulle läggas ned. Det bör säkerställas att anläggningar för gruppstationen kan tas bort och havsbotten återställas i så nära ursprungligt skick som möjligt vid en nedläggning. Länsstyrelsen bör få i uppgift att besluta om vilka åtgärder som bör vidtas. Bolaget bör ställa säkerhet hos länsstyrelsen för erforderliga kostnader för rivning och återställningsåtgärder samt eventuell nödvändig sjömätning. Bolaget har föreslagit att viss del av säkerheten skall ställas successivt under en femtonårsperiod. Av handlingarna framgår att bolaget planerar att bygga gruppstationen under två säsonger. Säkerhetens storlek bör vid varje tillfälle motsvara kostnaderna för efterbehandling. Hälften av säkerheten bör därför ställas innan byggnads- och anläggningsarbetena påbörjas och resterande säkerhet innan den andra byggnadsfasen påbörjas.

Övriga frågor

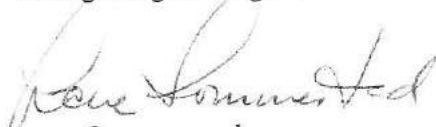
Planering för utbyggnad av vindkraftsanläggningar pågår för närvarande på såväl tysk som svensk sida om de uppdragna gränserna för respektive lands ekonomiska zon inom Kriegers Flak. Den del av Kriegers Flak som ligger inom dansk ekonomisk zon skulle också kunna bli aktuell för vindkraftsutbyggnad i framtiden. Några remissinstanser har framhållit att det finns behov av samordning av planeringen inom ländernas olika zoner. Regeringen har uppmärksammat behovet av en mera samordnad planering bl.a. i Havsmiljöskrivelsen (skr. 2004/05:173) och i propositionen Miljövänlig el med vindkraft – åtgärder för ett livskraftigt vindbruk (prop. 2005/06:143). Regeringen har härvid aviserat en utredning som bl.a. skall behandla denna fråga och innefatta en översyn av formerna för förvaltningen och planeringen av den ekonomiska zonen.

Tillsynen över efterlevnaden av lagen om Sveriges ekonomiska zon samt av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen skall enligt 11 § lagen om Sveriges ekonomiska zon utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. I förarbetena anges att tillsynen kommer att delas upp mellan flera myndigheter. Det nämns bl.a. att länsstyrelserna kan bli aktuella som tillsynsmyndigheter när det gäller vissa miljöfrågor (prop. 1992/93:54 s. 41 och 54). Genom 8 § förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon har Kustbevakningen utsetts att till skydd för den marina miljön utöva tillsyn över bl.a. verksamheter som kräver tillstånd enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon. Kustbevakningen kommer således att ha ett övergripande tillsynsansvar för verksamheten. Det finns dock behov av en tillsynsmyndighet med särskild kompetens inom miljöskydds- och fiskeområdet. Länsstyrelsen i Skåne län bör därför förordnas att i samråd med Kustbevakningen utöva tillsyn över verksamheten.

Tillståndet bör, som bolaget har föreslagit, gälla i 30 år från idrifttagandet av verksamheten. Erforderliga byggnads- och anläggningsåtgärder bör vara vidtagna senast den 1 oktober 2012.

I övrigt har bolaget föreslagit eller medgett villkor i huvudsaklig överensstämmelse med det som framgår under rubriken "Regeringens beslut" ovan.

På regeringens vägnar

Lena Sommestad

Anna-Lena Kileus

Kopia till

Utrikesdepartementet
Försvarsdepartementet
Socialdepartementet
Finansdepartementet
Utbildnings- och kulturdepartementet
Jordbruksdepartementet
Näringsdepartementet
Rikspolisstyrelsen
Säkerhetspolisen
Försvarsmakten
Försvarets radioanstalt
Krisberedskapsmyndigheten

Statens räddningsverk
Kustbevakningen
Socialstyrelsen
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Blekinge län
Kammarkollegiet
Riksantikvarieämbetet
Statens maritima museer
Fiskeriverket
Naturvårdsverket
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Statens geotekniska institut
Boverket
Affärsverket svenska kraftnät
Statens energimyndighet
Sjöfartsverket
Luftfartsverket
Luftfartsstyrelsen
Sveriges geologiska undersökning
Skurups kommun
Trelleborgs kommun
Vellinge kommun
Ystads kommun
Svenska Naturskyddsföreningen
Svensk Energi
Sveriges Ornitologiska Förening
Sveriges Fiskares Riksförbund
Sveriges Yrkesfiskares ekonomiska förening
Sveriges Fiskevattenägareförbund
Internationella Fiskesekretariatet
Högskolan i Kalmar, Institutionen för biologi- och miljövetenskap
Sveriges Hamnar
Vindkraftsleverantörerna i Sverige
Vindkraftens investerare och projektörer
Svensk Vindkraftförening
Svenska Gasföreningen
Föreningen svenskt landskapsskydd
Elforsk
DONG Naturgas A/S
Greenpeace
Världsnaturfonden
Nils Rinander
Johan Vikbladh
Anders Stålberg
Stiftelsen Öresundsfonden